

FOLK OG LAND

Churchill har sagt det

Av redaktør Kai Mossin

De offentliggjorte Jalta-dokumentene har avslørt en samtale De tre Store hadde i anledning av valg i Polen. I en United Press-melding fra Washington 16. mars d. å. heter det: Ved et møte krevde Churchill og Roosevelt garantier av Stalin at frie valg skulle holdes i Polen. Churchill kommenterte bl. a.: «Jeg bryr meg ikke så meget om polakker, men jeg må kunne fortelle parlamentet at valget blir holdt på en rettferdig måte». (Understreket av meg. K. M.)

VI HUSKER...

Det valget, som ble holdt i typisk kommunistisk regi og som var grunnen til at den amerikanske ambassadør Arthur Bliss Lane søkte avskjed da hans regjering anerkjente Warszawa-regimet for å skrive boken «Jeg så Polen forrådt». En britisk statsråd Henry Strauss tok også avskjed i protest mot briternes forrederi mot polakkene.

VI MINNES...

Det britiske ekspedisjonskorps ved Dunkerque. Slagne franske soldater på vill flukt. Den polske øverstkommanderende general Władysław Sikorski kom til England og ble mottatt av Churchill: «Jeg ønsker å forvise meg om at De, hr. statsminister, vil fortsette kampen. I så fall ønsker jeg å stille de polske vepnede styrker til Deres disposisjon.» Churchill svarte: «General, vi marsjerer sammen i liv og død.»

Ja, POLAKKENE DØDE...

Like tallrike som blad om høsten falt polske soldater for felles sak. Ved Narvik, i slaget om Storbritannia i forsvaret av den britiske hovedstad, Arnheim, Tobruk, Falaise, Breda, Monte Cassino, Wilhelmshaven, Arcona, Bologna, i hjemmefrontbevegelsen i Warszawa-opstanden 1944

Påskenen 1955

Se, vi går opp til Jerusalem

Mark. 10, 33

I over 2 år hadde Jesus vandret omkring i Israel, fra Galilea i nord til Judea i sør, og forkynt at Guds rike var kommet nær, oppfordret folket til å fatte et nytt sinn gjennom omvendelse og hengivelse under Guds vilje, helbredet syke og gjort undergjerninger. Herunder hadde han pådratt seg fariseernes og de skriftlærdes (teologenes) vrede. Men de hadde ikke lagt hånd på ham inntil nå, fordi hans time ennå ikke var kommet.

Nå var timen kommet. Menneskesønnen skulle overgis til yppersteprestene og de skriftlærde og de skulle dømme ham til døden og overgi ham til romerne, spotte ham og hudstryke ham og korsfeste ham. Jesus gikk, fullt vitende om den dom og lidelse som ventet ham, opp til Jerusalem.

At Jesus Kristus var en personlighet utenom det vanlige, det forstår de fleste av oss. At han måtte dø en forbryters død for dine og mine synder, er det ikke gitt alle å forstå.

Nei, sier mange, det er de etiske prinsipper Kristus forkynte, særlig i sin Bergpreken, og det eksempel han ga oss som er det egentlige, det blivende i kristendommen. Alt det andre om Jesu Kristi død for våre synder er noe som hans etterfølgere, særlig teologene, har funnet på.

Korset har alltid vært «for jøder et anstøt og for grekere en dårskap». For så vidt har menneskene ikke forandret seg. Bare det at det i dag går mange «jøder» og «grekere» omkring og tror at de er kommet så mye lenger enn de mennesker som

levet i en fjern og overtroisk tidsalder. Moderne mennesker? Det gamle menneske i en ny forkledning var en mer treffende betegnelse.

Saken er jo den at korsets tale virker ydmykende på vår selvbevissthet. Vi vil gjerne komme til Gud med høyt hode og stiv nakke og beholde i fred vår selviske tro på at vi ved å oppby alle våre krefter og gode vilje kan fortjene oss Himmelen, hvis det er noen, ved våre egne gode gjerninger og vår egen velanstendighet.

Er det da ikke bra å gjøre gode gjerninger og være anstendig? Spørsmålet er uhyrlig. Selvsagt er det vår plikt å gjøre gode gjerninger, både menneskelig og kristelig. Men når vi taler om å gjøre gode gjerninger og om å gjøre det rette her i livet, bør vi vokte oss så vi ikke bedrar oss selv. Av naturen har vi en ubendig trang til å moralisere når det gjelder andre mennesker, særlig når det gjelder prester. Her lar vi Guds bud gjelde i hele sin fylde. Vi venter uten videre at alle andre skal være kristelige og rettferdige mot oss. Hvis de ikke er det, er de straks noen hyklere eller bedragere. Og skulle de for en gangs skyld gjøre det som rett er, så er jo det ikke noe å rose dem for. Det er jo deres simple plikt.

Når det gjelder oss selv, ser vi stikk motsatt på saken. Guds bud og forskrifter er vel ikke så bokstavelig ment. Gud Fader er vel i grunnen en rimelig kar som forstår hvor vanskelig livet er for et stakars menneske. Gjør vi bare så godt vi kan,

Forts. side 8

Les idag på midtsidene om «Quislinglånene»

og mange andre steder i Polen og på de syv hav.

I SANNHET ET TRAGISK DOKUMENT.

Dokumentene fra Jaltakonferansen er i sannhet tragiske. De forteller bl. a. om

det forrederiet Churchill og Roosevelt begikk mot sine polske allierte. Churchill ga øyensynlig uttrykk for sin rette mening, da han sa: «Jeg bryr meg ikke så meget om polakker». Han beviste det da

han solgte sine polske alliertes fedreland til Stalin og kommunistene. Han trengte ikke polakkene lenger. Storbritannia var ute av faresonen.

Kai Mossin.

Sverige et paradys for kommunistiske militærattasjører

Det er ikke bare i den pågående spionsaken i Sverige at militærattasjører fra de kommunistiske jernteppelandene har vært innblandet.

I 1947 ble den sovjetrussiske militærattasjøren major Konnov hjemkalt etter at det svenske utenriksdepartement hadde protestert i Moskva mot majorens aktivitet. Konnov hadde sammen med en annen russisk diplomat gjort en mystisk «turistreise» i forsvarsdistriktene i Norrland i Sverige. En annen russisk attasjører, en viss major Bakour-ski, som hadde vist seg litt for interessert i forsvarsområdet Utø måtte også reise.

I 1950 fikk den russiske militærattasjøren Laritchev en «alvorlig reprimande» fordi han hadde vært på seiltur i forbudte farvann i Stockholms skjærgård.

I 1952 måtte den polske militærattasjøren oberstløytnant Adam Kornecki pakke kofferten og reise hjem, da han var avslørt i forbindelse med militærspionasje.

Aret før måtte russerne Orlov og Anissimov forlate Sverige, da man hadde avslørt deres forbindelse med den svenske marinespionen Andersson, som ble dømt til livsvarig fengsel. Orlov ble utvist, mens Anissimov reiste «frivillig». Disse to var ikke militærattasjører, men tilknyttet den sovjetrussiske ambassaden.

Den ovenfor nevnte polakken Kornecki var med blant de fire kommunistiske attasjører som gjorde en opsiktvekkende demonstrasjon under den svenske armeens Västgötamanøvreren. De var av den mening at de «hadde fått sett for lite» av manøvreren, og reiste derfor tilbake til Stockholm før manøvreren slutt. De fire herrene var en sovjetruss, tsjekker, polakk og kineser.

Fra Frontkjempemøtet i Oslo

Hjelpeorganisasjonen for frontkjempere har nå for alvor begynt å få vind i seilene. Møtet mandag samlet langt flere deltagere enn ventet, og redaktør Finn Brun Knudsen's redegjørelse for utvalgets virke og for dets videre planer ble påhørt med den mest levende interesse. Det har dessverre rådet en del misforståelser omkring utvalgets arbeide, og ikke uten grunn, ettersom Røde Kors er en medvirkende institusjon. — Våre egne Røde Kors-søstre fikk etter krigen en så opprørende behandling at det har satt dype og uutslettelige spor, ikke bare i våre sinn, men er samtidig blitt en skamplett i vår historie. Det var imidlertid en velgjørende klar og overbevisende argumentasjon redaktør Brun Knudsen anvendte for utvalgets holdning til — og samarbeide med Røds Kors under helt nye forhold, og som følge av at Bonn-regjeringen i fjor bevilget et beløp som gjennom Tysklands Røde Kors skal komme de mest skadede frontkjempere til gode, ikke bare hos oss, men også i andre land hvorfra krigsfrivillige deltok på tysk side. Dette var foranledningen til at Norges Røde Kors ble formidler for vårt lands vedkommende. Før arbeidet kom i gang ble det snakket befriende åpent ut om de gamle sår, og faktisk er, sa redaktør Brun Knudsen, at vi fra de nåværende ansvarliges side i Norges R. K. er møtt med en enestående samarbeidsvilje og forståelse for den foreliggende oppgave. Han ga såvel generalsekretær Sten Florelius som frk. Randi Bøhme i R. K.-sekretariatet sin mest uforbeholdne honnør. Foredragsholderen slo fast at frontkjempernes hjelpeorganisasjon blir omfattet med positiv velvilje fra nær sagt alle hold. Derfor må vi med ethvert middel sørge for at det innledede samarbeide kan fortsette i den samme gode ånd som nå, hensynet til våre skadelidende kamerater er i så henseende helt avgjørende. 10 års ventetid har vært mer enn nok, alle muligheter må mobiliseres til beste for fortsatte hjelpeaksjoner. Hittil er bare så altfor lite blitt gjort, særlig når en ser hen til behovet. Hjelpen fra Tyskland er inn-

Hittil foreligger søknad om hjelp fra

32 med amp. armer og ben.
35 med andre store skader.
18 tuberkuløse.
15 m. mindre alvorlige skader.
10 særlig nødlidende.
12 med diverse andre grunner.

*

Hvor mange flere vil komme etter hvert?

15 000 riksmark. Det er ganske andre beløp som må skaffes om vår hjelp skal bli noenlunde effektiv. Flere eksempler på skrikende nød ble omtalt, likeledes eksempler på rørende takknemlighet hvor anvendt førstehjelp var nådd fram.

Hva den nevnte tyske bevilgning angår er pengene hittil ikke utbetalt, men taktet være utvalgets arbeide med å samle inn opplysninger, og med å sørge for at de nødvendige søknader ble skrevet, nærmer vi oss nå uten tvil forholdsvis raskt det tidspunkt da de som blir delaktig i utdelingene får underretning.

Videre ble det uførlig redegjort for de mange andre

hårdt rammede grupper av skadelidte som utvalget føler det som sin plikt å dekke, etter hvert som økonomisk basis for hjelpeorganisasjonens virksomhet blir ordnet. Først og fremst gjenværende fanger i øst, frontkjemperenker, de tuberkuløse, de røntgen-skadde, uteliggende og flere. Bortimot 1000 mann er falt. En fortegnelse over disse våre kamerafer vil vi gjerne skaffe. —

Det ble understreket at Hjelpeorganisasjonen ikke har noen medlemsfortegnelse. Utvalget ser det som sin oppgave å arbeide på vegne av samtlige frontkjempere. Medlemmer inntegnes ikke. Derimot forsøker utvalget å få kontakt med alle, og da er det langt fram. Omkring 6000 av våre frontkjempere kom tilbake med livet i behold.

*

Foredraget ble som sagt meget vel mottatt, og utvalget kan sikkert glede seg til sympati og støtte fra alle kanter av landet.

I et etterfølgende ordskifte ble det utvekslet ideer og planer for måten å skaffe kapital på, og hjelp kan selvfølgelig også ytes direkte til

I vårt blads nr. 6 for 12. februar gjorde vi rede for Justisdepartementets proposisjon angående «Innsigelse om foreldelse av krav mot staten».

Proposisjonen har nå vært behandlet av Stortingets justiskomite, som 16. ds. har avgitt innstilling i saken. I denne innstilling heter det bl. a.:

«Komiteen finner det under enhver omstendighet ubetenkelig å gi Kongen eller den han beinyndiger fullmakt til det (d. v. s. å frafalle foreldelsesinnsigelsen uten Stortingets samtykke). I den enkelte sak blir det sjelden spørsmål om beløp av særlig størrelse. Komiteen har heller ikke noe å bemerke til at Kongen overlater avgjørelsen til departementet når det ikke gjelder saker av større betydning.»

Dette var hva man kunne vente. En viss realitet kommer imidlertid til syne i komiteens videre anførsel:

Hjelpeorganisasjonen, postgiro 18070.

Jh. Kr.

Foreldelsen

«Med hensyn til de nærmere retningslinjer om foreldelse skal påberopes eller ikke, mener komiteen at administrasjonen bør ha adgang til å vise noe større kulanse enn det er regnet med i proposisjonen. Foreldelse bør således bare påberopes når det er rimelig grunn til å bebreide vedkommende at han ikke har fremmet kravet i tide og dette har ført til bevisvanskeligheter for staten. — Bare unntagelsesvis bør foreldelse påberopes når vedkommende har hatt rimelig grunn til å få inntrykk av at administrasjonens avgjørelse var endelig og uangripelig og ikke kunne prøves ved domstolene.»

Vel — justiskomiteens innstilling går adskillig lenger i retning av å hevde det syn som vi gjorde gjeldende i vinter, enn det som det ble gitt uttrykk for gjennom departementets proposisjon.

Nå står bare igjen å konstatere i hvilken grad departementet i praksis er i stand til eller er villig til å vise den «kulanse» som komiteen peker på.

VIDUNDERLIG

Høyreavisen Smålenenes Amtstidende hadde den 21. mars i år en kronikk under ovenstående tittel, skrevet av Yngvar Holbæk-Hanssen, som vi tillater oss å gjengi i sin helhet og uten kommentar:

Vi er verdens vidunderligste land og folk. I alle fall fra 1936 eller deromkring har fremgangen fortsatt i nesten faretruende tempo, slik at vi rent ut sagt vanskelig kan skjønne hvor det skal ende, hvis den fortsatt skal fortsette. Vi var et fredensfolk i den grad, at da tyskerne kom hit i 1940 begrep vi ikke at de ikke ble mottatt med åpne armer. — Det er alminnelig kjent at vi under krigen, tross vår fredelige innstilling, gjorde en fantastisk krigsinnsats. Look to Norway, sa Franklin Roosevelt (han sa ikke Look at Norway, som mange mente, men Look to Norway, og det betyr meget mer). At det var vi som

vant krigen vil ingen uten russerne kunne bestride, og russerne regner vi ikke med. Etter krigen levet vi vel og lenge på at det var vi som vant den. Vi opprettet — riktignok med rikelig bidrag fra USA, men den ene tjeneste er den annen verd — verdens første og alleryperste velferdsstat som hadde råd og romslighet til alt. Vårt historisk kjente og anerkjente initiativ strekker seg langt utover landets grenser. Vi skal føre kraft til andre, først og fremst til våre hårdt betrenge nordiske frender, enda opptil flere av våre egne fremdeles bruker petroleumslampe. — Vi sender rundhåndet ferdighus til våre tidligere fiender, enda mang en Ola Nordmann ikke vet hvor han skal bo. Vi reiser fiskeriets fane i India enda vår egen er temmelig frynset i kantene. Vi er rede til hvor som helst, og når som helst

å øse av vårt overskudd til alle underutviklede — fordi vi selv er så eklatant overutviklet. Vi har holdt verdens laveste og mest stabile rente så lenge den overhodet lot seg holde, og alle beundrer oss for det. Vi betaler de høyeste skatter og avgifter på jorden for å bevise vår enorme rikdom og uuttømmelige resuser. Vi har ifølge Gunnar Jahn kjørt ti år uten brems, hvem gjør oss det etter? Vi kjører videre så langt remmer og tøy holder, og når det ikke holder lenger, så kjører vi uten.

Vi er et vidunderlig land og folk. Vi har fostret de største kunstnere og diktere. Der går en uavbrutt linje fra Wergeland og Welhaven gjennom Bjørnson og Ibsen frem til Prøysen (danse, danse dokka mi). Og fremgangen fortsetter også på den kulturelle front. Vi er ikke født til å stanse. Så snart vi hadde fått et skriftsprog som vi alle kunne forstå, gikk vi i gang med å

lage et nytt. Det er kanskje mer fantasifullt enn vakert, men skitt i det, leve Toten! Det skal være råd og romslighet i alt.

Lykkelig hver mann og kvinne som er født i Norges lille allverden — for å sitere en avdød ikke ukjent dikter ved fornavn Knut. Våre fjorder, våre fjell, vår skjæromkranste kyst. Vårt flagg vaier på alle hav og i alle havner. Når vi på skøyter og ski ikke lenger kan slå alle sønder og sammen, så skylles det et øyeblikks forkjølelse og ingenting annet. — Man må engang husk på at vi lever under et barskt klima, at vår jord er tungdreven og karrig og at solen halve året ikke skinner på en stor og vesentlig del av vår befolkning. Når en tenker på gårdene som ligger klistret oppetter fjellsidene, der man ennå må bruke kløvhest for å rekke frem, da først forstår du landet og folket.

Vidunderlig er det.

Hvor er det blitt av den "nasjonale holdning"?

Harald Normann: Vollgraven.
Forlagt av Johan Grundt Tanum. - Oslo, 1955.

Utviklingen i vår fantastisk kostbare militære augiasstall har nu lenge vært den at uroen vokser i rekkene — tross «smidigheten» på toppene! — Pressen er lydig ennå og tier saker og ting ihjel, slik som man i disse dager søker å gjøre det med Harald Normanns bok «Vollgraven». Sammen med general Helset's NEI til de katastrofale kommandoforhold, som i over ett år er blitt gjemt bort for Storting og folk — vil dog ettertiden se på Normanns arbeid som epokegjørende, må man anta.

«DOUBLETTER I GENERALSTILLING»

I januar 1954 sa Helset til pressen blant annet at samarbeidet med de allierte bare bør finne sted på toppen, lenger ned i rekkene bør styrkene være underkastet norsk kommando. Generalen la til:

«DK-sjefer, regiments-sjefer og tilsvarende sjefer er ikke lenger militære sjefer i ordets vanlige betydning. De er blitt kontorister under en utpreget sentralisert administrasjon. Særlig personelladm. trenger inngrepene omlegning.»

Når det gjelder forsvaret av Norge skulle det synes rimelig at nordmenn skulle få stillinger hvor deres votum ble hørt som en selvfølge. Hvor er det blitt av den berømte norske og nasjonale holdning? Vi vet at Helset lenge har varetatt denne, men har fjernstyringen og vår nasjonale, militære selvoppgivelse dominert det sterkt fremmede medlem av »Schjelderup-Jugend», statssekretær Jens B o y e s e n og generalspersoner som f. eks. B a c k e r, C h r i s t o p h e r s e n og H o l t e r m a n n?

Norman s. 95:

«Det som er skjedd er at det på sett og vis er utnevnt tre nye forsvarsgrensjefer, slik at vi med adskillig rett kan tale om «doubletter» av sjefer i de høyeste norske kommandostillinger. De «gamle» sjefer har kommando over hver sin forsvarsgren i fred. De «nye» får kommandoen i krig.»

Ola sukket etter sikkerhet i NATO — men ble lurt til å bli støtfanger for annen gang!

Han skriver på samme side i ren ironi:

«Det kan her være grunn til å sitere en passus av kommandoordningens premisser (St. prp. nr. 2-1953, s. 11): «Det må legges vekt på å finne fram til en organisasjon som samtidig som den er effektiv, er så lite personellkrevende som mulig.»

Normann s. 97:

«Men de norske fagmilitære myndigheter har altså ikke vært enig i (dette) resultatet. Når styremaktene allikevel har vedtatt ordningen, har de altså fulgt utenlandske militæres «råd». Hvordan de øverste norske sjefer overhode har kunnet bøye av i denne saken, er under alle omstendigheter vanskelig å forstå.»

Normann s. 98:

«Om man nå spør hva de «gamle» sjefer egentlig skal gjøre i krig, så fremgår det av St. prp. nr. 2 s. 12. De skal danne det som kalles «den nasjonale administrative og forsyningsmessige kommandolinje i krig», og om deres gjøremål står det: «Underlagt den norske regjering vil

Sjefen for Hæren, Sjefen for Sjøforsvaret, Sjefen for Luftforsvaret varetta administrasjon, velferd, forvaltning, forsyninger og disiplin ved alle norske styrker, og enn videre også forestå den operative ledelse av de nasjonale styrker ute n o r g e for krigsskuesplass. Forsvarsgrensjefene vil i krig også være ansvarlige for utdanning og oppsetting av nye operative enheter som eventuelt deretter stilles under alliert operativ ledelse.»

LØFTENE OM HJELP

Dette er jo en gnaske makaber skildring av hvordan en norsk «herskende» klikk, som i den annen verdenskrig tok patent på «nasjonal holdning», nå har umyndiggjort Norge! Hva har herskapene fått som vederlag? Lov til å styre Norge? Militær sikker-

Av Alexander Lange

het? Med hensyn til sikkerhet mener Normann at det motsatte er tilfelle.

Han skriver således på side 123:

«Løftene om hjelp tør være sikrest ikke å bygge for meg på. At de vil bli innfridd har som første forutsetning at vestmaktene får et kraftoverskudd som tillater dem å redusere sytrkene på andre fronter. Iallfall hittil har man ikke hatt noen sikkerhet for at et slikt kraftoverskudd vil finnes. Det er dessuten vanskelig å se noen strategisk grunn for vestmaktene til eventpelt å hindre et russisk angrep på Norge. Det vil ikke bety noen nevneverdig fare for dem. Vestmaktene vil nå som sist ha mere å vinne enn å tape ved at deres motstander går i gang med en slik diversjon, bl. a. fordi den innebærer at russerne sprer sine krefter, og derved svekker seg på viktige re fronter.»

Normann finner «grunn» til å frykte at Norges uavhengighet er kommet i faresonen. — Der foregår nå ting som kanskje ikke ser så farlige ut, men...».

«Blant de betenkelige ting er eksempelvis den naturstridige militære forening mellom Norge og Danmark. Og enda betenkeligere tør det være at vi som følge av denne forening har fått to fremmede generaler og en fremmed admiral til landet, som med sine staber av utlendinger skal forberede og lede forsvaret av en geografisk abstraksjon som kalles «Det Nord-Atlantiske havområde».

«Norges fremtidige feltherre blir en offiser som velges og utnevnes av stormaktene, som neppe taler eller forstår vårt sprog, som neppe kjenner landet og folket. Og da han samtidig skal lede Danmarks forsvar, har han fått en oppgave som er adskillig større og vanskeligere enn den noen norsk offiser inntil nå har hatt.»

«Det første den nye øverst-

kommanderende har gitt oss, er en kommando-ordning som kan føre til kommandoesig oppløsning på et tidspunkt da kommandoens effektivitet kanskje er det viktigste av alt.»

«Blant dem som skal bestemme over våre soldaters skjebne, kommer de norske sjefer nå et godt stykke ned i rekken. Hva den operative ledelse angår, blir de til dels satt helt ut av spillet. En annen nyordning av tvilsom verdi er den adgang utlendinger har til å sette seg inn i våre forsvarshemmeligheter.»

«I ALL ANSTENDIGHETS NAVN»

På side 42 skriver Harald Normann:

Det var et formålstjenlig trekk i A-paktpropagandaen, at de som uttalte seg imot at Norge skulle gå med, nesten automatisk ble mistenkeliggjort som kommunister og potensielle landsforredere. Slik er det vel til en viss grad ennå. Og da jeg ikke er kommunist og om mulig vil unngå å bli mistenkt for å være det, vil jeg prøve med en «lignelse».

«I et lite samfunn bor det en mann som av flere grunner er ille ansett. Han er aldeles utvilsomt brutal. Han har f. eks. eglert seg inn på et par mindre og svakere naboer og slått dem halvt ihjel. Og den måte han tyranniserer sin egen familie på blir det snakket meget om. Så alt i alt vil man helst ikke ha noe større med mannen å gjøre.»

«Men så hender det noe: En liten pike faller i elven, som går stri nedover mot en foss. Blant dem som ser det er også den brutale herre. Han hopper uti og får så vidt karet seg i land med den lille. Han avleverer henne i trygge hender, og deretter går han sin vei uten å vente på takken. Den som eide barnet, vil fra nå av ganske sikkert se litt annerledes enn før på denne mannen.» — «Men i vårt forhold til Russland har vi fått se at som masse betraktet kan det norske folk nokså lett bringes til å opp- tre uanstendig overfor en redningsmann.»

MANGLER DEN NORSKE PRESSE I DAG MOT OG UAVHENGIGHET I — OM MULIG — ENDA STØRRE GRAD ENN UNDER DEN TYSKE OKKUPASJON?

Det ser sannelig ut til det! Et så velavbalansert og samtidig så oppsiktvekkende arbeid som «Vollgraven» har hittil møtt en nesten enstemmig fortilse i den norske presse.

En bok om vårt folks liv eller død!

Hvilke interesser er det som skal varetas ved en slik taushet i en presse som ellers befatter seg med likt og ulikt? Vår komplimang til «Kretsen» som har vært så flink til å legge mulebåndet på både mot- og medstandere! Var vår presse noe særlig mere ensrettet under «Nazidiktaturet»? Man hadde jo da iallfall den berømte skrivning «mellom linjene».

«Vollgraven», som på en fantastisk dyktig og overbevisende måte slår et slag for Norges naturlige betingelser for å stå nøytralt på egne ben i oppgjøret øst-vest, hvis det kommer — denne boken har jeg sett anmeldt i sier og skriver fire aviser:

I Dagbladet av Helge Seip og i Orientering nr. 6 — 1955, i et stort oppslag av A. R. I Friheten og i Norsk Militært Tidsskrift.

Ikke engang Scharffenberg i Morgenbladet...

Med rittmester Harald Normann blir vi ikke så fort ferdig her i bladet! Hans to bøker i de siste år kan ikke glemmes av de nordmenn som har lest dem med et åpent sinn — i et folk som er lagt ut som «åte» og overlatt til sin skjebne.

Oslo 25. mars 1955.

Alexander Lange.

75 år

Jørgen Johansen, Nordstrand, en av våre trofaste lesere, som helt fra 1933 har fulgt med i vår presse, fyller 75 år den 5. april. Vi ønsker ham til lykke med dagen.

Mottatt til Forbundet gjennom giro fra N. N. Rykene 26/3 55 kr. 20.

Forbundskassereren.

DIKTERENS ORD:

Sitt ikke i skyggen av de tunge år

Det er ikke min mening at vi skal glemme de vonde årene, late som om de ikke har eksistert. Det greier vi ikke. Mange av oss har i den tiden vi satt i konsentrasjonsleir, gått igjennom slike pinsler at de har etset seg inn i sinnet og vil bli stående der til dagens ende. Men hva vi ikke skal gjøre er å fortape oss i selvmedlidende erindringer om gjennomlevde lidelser, la dem overskygge dagene og gjøre oss bitre. Dog kan vi gjøre meget for å skyve disse minnene tilbake ved å jage tankene vekk hver gang de trenger seg frem. Husk det dikteren sa: «Sitt ikke i skyggen av de tunge år!» De tunge årene hører fortiden til, nåtiden er også vond, men fremtiden kan bli vår.

Det er altså våre personlige lidelser vi skal prøve å glemme. Men vi skal ikke glemme den urett som er gjort mot en stor del av det norske folk og at lov og rett, sannhet og anstendighet er blitt trådt under føtter i politisk øyemed. Det er ikke hevnløst som driver oss til dette, men for at gamle, anerkjent moralske begreper atter skal komme til heder og verdighet i vårt folk.

I de første årene etter sammenbruddet talte vi gjerne om

Sidebemerkninger

Det er med kjærligheten som med spøkelses. Alle mennesker snakker om dem, men få har sett dem.

Roche-foucauld.

— Unnskyld, bor det en stud. med. her. Han skulle hete Hansen.

— Ja, her bor en herr Hansen, men jeg visste ikke at han var student. Jeg trodde han var nattevakt.

Den sjuke mannen i Jalta kan ha haft fel eller rätt, det vet man inte och kan aldrig få veta. Och det helt enkelt av den anledningen att han var så sjuk at han dog.

Sven Ulric Palme om Roosevelts i Stockholms-Tidningen.

A ofre individene for det heles vel forekommer meg å være like så tåpelig som under en ildebrann å ville ofre leieboerne for å redde huset.

Remy de Gourmont.

hva vi hadde gått igjennom. Og det var naturlig. Det bløtde fra de mange sår, det sved i sinnet etter mishandlinger og krenkninger og alt dette måtte få avløp. Men nå får vi la det ligge og med et rolig objektivt syn feste øynene på fremtiden, det er den vi må samle tankene og interessen om.

Og trodde vi egentlig den gangen vi gikk inn for å berge friheten for et hårtatt land som var forrådt av de ansvarlige — om det var med åpne øyne de svek eller det var av ren og skjær uduelighet, det får tiden og historien klare opp i, — men trodde vi da at vår tilværelse ville komme til å arte seg som en dans på roser? Var det ikke heller slik at vi visste vi levde i en farlig tid som kunne komme til å bringe oss smerte og vonde dager? Gjorde vi det ikke fordi vi mente det gagnet landet? Og var vi ikke beredt til å risikere noe for denne vår tro? Selv om vi ikke i våre vildeste fantasier kunne forestille oss at lidelsene skulle komme til å anta den form og de dimensjoner de fikk.

De kom vel ofte for oss under vår kamp for landets frihet de ordene av dikteren: Den som går foran i en alvorstyrt, han seirer ei, han kjemper kun og faller

Vi seiret ikke, men det vi kjempet for lever og vil leve. Hadde vi den gangen en sterk tro på at vi handlet rett, så har vi det vel frendes. Vi gikk med ærlig vilje inn for å gjøre det beste for vårt folk, og det gir en viss tilfredsstillelse midt i elendigheten at vi har dog kjempet for det og tatt en risiko for dets frelse.

La oss da ikke tape av syne den ting at vi har rett til oppreisning. Og den kommer nok, dersom vi bare ikke gir tapt, om ikke i vår tid så senere.

Derfor må vi slutte opp om Forbundet så langt vår evne rækker. Den økonomiske evne kan det være så som så med for mange av oss, men den moralske støtte kan vi iallfall gi.

Vi hadde tro på fremtiden da vi sto oppe i kampen, la oss vise at vi fremdeles tror på den.

Olga Bjoner.

Under titelen «Gjengangere» har Dagbladet en lederartikkel den 28. februar d. å., som omhandler de lån som staten opptok under krigen, og hvis hensikt var å stabilisere prisene så vidt mulig og regulere penge-markedet.

Disse lån var opprinnelig opptatt etter en prosentsats av 3,5, men senere ble renten satt ned til 2,5 prosent. Ifølge Dagbladets opplysninger er der «fra et bestemt hold» satt i gang en kampanje for at de gamle «Quisling-lånene» fra krigstiden skal heves igjen til 3,5 prosent.

Det er ikke vanskelig å være enig med Dagbladet i disse synsmåter, men en tør vel anta at avisens kommentarform til dette hadde vært en ganske annen, om den hadde hatt det riktige historiske utgangspunkt.

Saken er nemlig den at disse lån ikke ble opptatt for å brukes og forbrukes i statshusholdningen. «De nazistiske makthavere» — for å bruke Dagbladets uttrykksmåte — hadde nemlig overskudd på sine statsbudsjetter og hadde derfor ikke behov for å betale renter av disse penger.

Bakgrunnen for disse låneoperasjoner får en den beste opplysning om gjennom Norges Banks sirkulærer under okkupasjonstiden. Det er derfor sikrest å gi ordet til vårt nasjonale pengeinstitutt. I sirkulære av 6. april 1945 — altså omkring 1 måned før frigjøringen — heter det bl. a.:

«Det fremtredende trekk ved pengemarkedet er fremdeles den pengerikighet som krigsårene har skapt. Årsakene til denne er, som nevnt i vår redegjørelse av i fjor, nedgangen i varebeholdninger og råstoffer, manglende vedlikehold og fornyelse av produksjonsapparatet samt okkupasjonsmaktens forbruk.

Eksakte oppgaver over hvor meget kapital det nå ligger bundet i varebeholdninger og råstoffer, er ikke tilgjengelige, men i betraktning av den synkende vareimport må det antas at nedgangen i beholdninger er skjerpet. Hva vedlikehold og erstatning for slitasje angår, så er det innlysende at stillingen er ytterligere forverret. Okkupasjonsmaktens krav har også i 1944 hatt et meget betydelig omfang, men ligger dog litt under forbruket i 1943. I de første måneder av 1945 har forbruket vært noe mindre.

Misforholdet mellom kjøpekraft og beholdninger blir således stadig større.

— Magna est veritas et prae

«Quislinglån»

Av Anders Melteig

Bestrebelsene for å motvirke at dette misforhold gir seg utslag i prisstigning, har fulgt samme bane som tidligere. Rasjonering, pris- og lønnsregulering er som bekjent de viktigste midler i kampen mot denne fare.

På pengemarkedet er det fremdeles statens disposisjoner som er avgjørende i arbeidet for å nøytralisere overfloden av ledige midler. Dels skjer det ved beskatning, som innebærer en endelig inndragning av pengene, dels ved utbud av obligasjonslån og statsveksler, hvorved midler bindes på kortere eller lengere sikt.

I 1944 emitterte staten nye lån for i alt 730 mill. kroner. Dermed er de faste innenlandske lån som staten har opptatt i krigsårene inn- til utgangen av 1944 kommet opp i et samlet pålydende av 1 730 mill. kroner. Av sine driftsinntekter har staten — foruten å betale renter og avdrag på den innenlandske gjeld og dekke samtlige øvrige statsutgifter — kunnet avse 1320 mill. kroner. Staten har således kunnet innbetale i Norges Bank i alt 3 050 mill. kroner, utgjørende mellom 25 og 30 pst. av de midler som banken på statens vegne har stillet til disposisjon for okkupasjonsmakten i tidsrommet til utgangen av 1944.

I januar 1945 er det — i tillegg til ovennevnte — ytterligere opptatt statslån for 400 mill. kroner.

Obligasjonsmarkedet har gjennom året vist en rolig og fast tendens og kursene for samtlige lån ligger nå over emisjonskursen. Bankene har ved sin deltagelse i de nye lån funnet en lønnsom anvendelse av sine midler. Erfaringen viser at de nye statslån etterhånden kan plaseres i markedet, og det er ønskelig at bankene, overensstemmende med forutsetningen ved lånenes emisjon, bidrar til at obligasjonene etter hvert plasseres hos publikum.

An bringelser i statsveksler er i løpet av 1944 steget fra ca. 1900 mill. kroner til vel 2600 mill. kroner. Ved utgangen av 1944 hensto der på separatkonto i Norges Bank med henblikk på vekslenes senere innfrielse et beløp tilsvarende summen av de løpende statsveksler.

Prisindeksene viser små forandringer i prisbevegelsen i 1944. I desember 1944 utgjorde engrosprisindeksen 177,5, når 1938 settes lik 100. I oktober 1943 var tallet 175. Indeksen for leveomkostningene viser samme moderate stig-

ning. Her i 1944 152,7 i

I oktober 1943 Det er et l har vært n ning å mes

Såvel stat bestrebelser nens kjøpek en skjebnes tross for at med krigens kes å bevan sen, og vi k sere utvikli det som rel Dette sirkul direktorene N. sen.

Som det av gå, så har Norg som jo slett ikl — helhjertet g reguleringer.

Sirkulæret ønskelig klarhe de bruk for d drifts- og forb

Tvert imot : direktører, at inntekter — « ter og avdrag gjeld og dekke utgifter» — 1 320 mill. kro midler som No vegne måtte s okkupasjonsma

De av Dagble Quisling-betegr ledes pr. 6. ap milliarderethu og var helt int

Da imidlertid vegne i disse mørke år — f ærligste vilje lnadet i en krig este universite blitt betegnet skulle en vel l overtok makte noen som hels bundet av det, stemt under k sammen kunn et pennestruk.

Til disposisj tok makten de da følgende be 2 130 mill. statsobligasjon 2 600 mill. statsveksler). 1 320 mill. statens driftsc 6 050 mill. k

alebit — n e n e »

r tallet for desember
år 1938 settes til 100.
13 var tallet 150,7.

yspunkt at det fortsatt
ulig i denne utrtsek-
re prisbevegelsen.

ens som Norges Banks
går ut på å holde kro-
raft oppe og motvirke
vanger inflasjon. Til

vanskelighetene øker
varighet, har det lyk-
ro om vårt pengeve-

in også i år karakteri-
rigen på pengemarket
aktivt tilfredsstillende.»
ere er undertegnet av
Rygg og S. Thorkild-

foranstående vil frem-
es Banks direktører —
te var «Nazi-innstillet»
ått inn for disse penge-

viser også med all
st, at staten ikke had-
isse låneoperasjoner i
uksøymed.

forteller Norges Banks
staten av sine drifts-
foruten å betale ren-
på den innenlandske

samtlig øvrige stats-
har kunnet avse
ner til dekning av de
rger Bank på statens

ville til disposisjon for
kten.

udet omtalte — og som
ede lån — utgjorde så-
rtil 1945 tilsammen to

andre millioner kroner
ekte.

I disse som på statens
uhyre vanskelige og
or etter beste evne og
såvidt mulig å redde

stid — senere fra høy-
ts- og juridis hold er
som usurpatorer, så

kunne anta at de som
n 8. mai 1945 ikke på
t måte skulle føle seg

som ble foretatt og be-
rigsårene, men at alt
e vært glattet ut med

on for dem som over-
n 8. mai 1945 sto der
løp i Norges Bank:

kroner (motverdi av
er).
kroner (motverdi av
kroner (innbetalt av
verskud).
roner tilsammen.

Skriver seksmilliarder og femtilmil-
lioner kroner.

Staten hadde ikke kommet i noen
likviditetskrise om såvel de av Dag-
bladet betegnede «quislinglån» og
statsveksler samt det av staen av sitt
driftsoverskudd innbetalte 1320 mill.
kroner, var blitt tilbakebetalt stats-
kassen i sin helhet.

Om tilbakebetalingene hadde blitt
iverksatt, så hadde dette naturligvis
gitt seg utslag i seddelomløpet, men
dette kunne dog ha vært unngått
om midlene var blitt sperret, slik
som tilfellet var ved den pengesane-
ring som ble iverksatt og gjennom-
ført høsten 1945, da seddelbyttingen
ble foretatt.

Det er ingen vanskelighet forbun-
det med å være enig med Dagbladet i
at renteutgiftene for disse lån burde
vært spart, for renter og rentes-ren-
ter på obligasjonslånene utgjør til-
sammen etter 10 års forløp 560 mil-
lioner kroner eller gjennomsnittlig
over 50 millioner kroner for året. —
Disse penger kunne sikkert vært an-
vendt meget bedre, særlig når det er
så mange sosiale tiltak som venter
sårt på sin løsning.

Men hvem sitter så med disse pen-
gene? Ja, det kan bli gjenstand for
en senere drøftelse.

Hendelsesforløpet i de aller første
okkupasjonsdager utgjør også noen
betydningsfulle streker i dette bilde:
Det må erindres at tyskerne hadde
med seg pengesedler i tyske mark —
de såkalte «Reichskreditkassenschei-
ne». Kursen på disse sedler var reg-
net ut etter den teoretiske verdi like-
overfor norske kroner, nemlig 166.67
norske kroner for 100 tyske mark.
Clearingskursen var på det tidspunkt
176.00.

Disse sedler bestemte tyskerne å
være lovlige betalingsmidler. Vi får
vel heller si «lovlige». Men med eller
uten «gåsøyne»: de var et faktum.

Disse sedler spredte tyskerne rundt
omkring på kaféer, spisesteder, for-
retninger og derfra vandret de igjen
til bankene, som samlet dem opp i
større og større bunker. Alle måtte ta
imot dem, men ingen ville ha dem. —
Hadde dette fortsatt, så hadde alt
endt i det villeste kaos.

Om det skulle ha fortsatt, så had-
de der ikke blitt et eneste solvent
pengeinstitut igjen, ikke engang en
liten landssparebank, hvor avsides
den enn måtte ha ligget.

Det nytter intet med følelsesbeton-
te synsmåter og handlinger. Det skul-

PROTESTER

Det virket forstemmende å le-
se i nr. 10 av «Folk og Land» en
smussig artikkel om avdøde
Martin Linge, undertegnet «Tu-
rist». Skal NS etterligne haterne
fra 1945 i å dyngje opp løgn og
stygge ord om et menneskes eti-
ske verd, fordi en hadde en for-
skjellig politisk oppfatning? —
Martin Linge var etisk høyver-
dig, han var modig, og han var
et godt menneske. Hans motiver
under okkupasjonen var å redde
fedrelandet, som det også var vå-
re motiver, bare at det var to
forskjellige syn på hvordan fe-
drelandet kunne reddes. Martin
Linge rømte ikke fra Norge i
1940, han ble såret under krig-
en, og ble av engelske soldater
båret ombord i et engelsk krigs-
skip, fordi de ville ikke la en så-
ret og hjelpeløs mann ligge igjen
på stranden. Martin Linge ble
ikke skutt i Lofoten, mens han
rolig sto ved siden av en engelsk
offiser og så på at en hermetikk-
fabrikk ble sprengt. Linge ble
skutt i aktiv kamp da han i
spissen for sine folk stormet fram
i Måløy 27/12 1941.

Til «Turist»: Skriv ikke løgn,
og skriv ikke hat.

Er ikke det aller verste ved vår
tid at en ikke klarer å se men-
neskeverdet hos sine motstande-
re, er det ikke nettopp det som
gjør krig og fangeleire umen-
neskelige? Derfor er det Schweit-
zers ord «ærefrykt for livet» fen-
ger blant idealistene, fordi en ser
at det er dette vår tid trenger
mest av alt.

R. V. H.

Herr redaktør!

Skån oss godhetsfullt for art-
ikler som den i bladets nr. 8 om
Midtskog-affæren og likeledes
den i nr. 10 om Martin Linge.
Begge artikler er så absolutt mis-
visende i faktisk henseende som
det går an, den ene feilaktige
anførselen stabler seg på den
andre og det hele er blitt det re-
ne tøv. Det er ingen tvil om at
Oliver Møystad gjorde en utmer-
ket innsats ved Midtskogen, men
det gleder meg at han som den
ærlige mann han er, fraskriver
seg æren av å ha vært trefnin-
gens leder (jfr. hans eget de-
menti i nr. 11). Linge-artikkelen
er til å gråte over. Ikke reiste
Martin Linge til England med
fly, ikke falt han ved Svolvevæ-
ret og ikke satt avdøde Andreas Ha-
nekaamhaug i Tyskland og skrev
brevkort heim for å narre «de
dumme tyskere». Døde folk har
som kjent vanskelig for å med-
dele seg — selv skriftlig.

Folk og Land har vært så bra
til å holde seg innenfor rammen
av det faktiske. Fortsett for
Guds skyld med det! Slipp ikke
fantasifulle innsendere til som
bare bidrar til å bryte ned avi-
sions anseelse. Vi har alt for
meget på lager som er 100 pst. fak-
tisk og bevislig til at vi skal ser-
vere eventyr. Dertil er det som
det arbeides med for alvorlig.
Stopp upålitelighetens kilder for
framtiden.

Dombås 16/3 1955.

Ø. B.

Enig. Red.

Sidebemerkninger

De mennesker som lever med
størst intensitet ser ofte ut til
å interessere seg minst for li-
vet.

Remy de Gourmont.

— Jeg har hørt at din kone
er strålende intelligent.

— Ja, hun er hjemme i sprog,
litteratur, musikk og kunst, —
men ellers er hun ikke meget
hjemme.

Det er lettere å skrive 16 bind
filosofi enn å praktisere en god
tanke. Tolstoj.

DEN 21. FEBRUAR fylte den
store Sascha Guitry 70 år. I den
anledning oppsøkte han presi-
dent Coty og spurte om han
ikke fra den dagen kunne bli
skattefri. Han henviste til sol-
kongen Ludvig den 14., som i sin
tid skjenket denne gunstbevisning
til Moliere.

Presidenten svarte med et smil
at han mer enn gjerne ville ha
vist Guitry denne gunst, for han
kunne saktens være like god som
Moliere —, det var bare den ha-
ke ved saken at han selv bare
var president av Frankrike og
ikke solkonge.

Hengivenheten står høyere enn
elskoven. Ekteskapet har mere
med jus enn med erotikk å gjøre.
Proudhon.

KOSTBARE SNEBALLER

Etter åtte dagers snevær måtte
de kommunale myndigheter i
Amsterdam skifte ut 3200 gate-
lykter som var blitt ødelagt på
grunn av guttenes sneballkam-
per.

Det er bare ved ikke å betale
våre regninger at vi kan gjøre
oss håp om å leve i forretnings-
standens erindring.
Oscar Wilde.

le riktig nok ikke mere enn en al-
minnelig porsjon sunt folkevett for
å forstå, at det ikke kunne gå med
tyskernes «Reichskreditkassenschei-
ne». Men vettet tok heldigvis makten,
vettet ble i disse fortvilte dagene dik-
tator, det rene uforfalskede vettet ble
sentret for alle handlingsimpulser.

Og vettet reddet oss så langt råd
var. Okkupasjonskontoen var et kon-
trollorgan. Og til og med et som rent
pengeteknisk sett virket fullkom-
ment.

Den 15. april 1940, altså bare seks
dager etter okkupasjonsn, ble admin-
istrasjonsrådet dannet. Men det vil-
le jo være rendyrket ondskap om no-
en skulle finne på å forlange at Nor-
ges Banks ledelse og administrasjons-
rådet skulle ha hindret tyskerne i å
tukle med vårt pengevesen.

Men det vil vel også være uriktig
å forlange at Quisling skulle ha kun-
net stoppe en «hands-up-overens-
komst» som denne, som allerede had-
de virket i forholdsvis lang tid, da

han — og bare i det rent formelle —
fikk en til og med temmelig innskren-
ket ledelse.

Med utgangspunkt i de fakta som
her er opprullet, tør en vel si, at det
under okkupasjonen er stelt så for-
nuftig, så ansvarsbevisst og med en
slik forståelse av fedrelandets vel som
det under en krigstid er mulig, når
det gjelder landets finanser.

Og en slik ansvarsbevissthet, og et
slikt uttrykk for fedrelandssinn går
igjen i hele den organisasjon som bæ-
rer navnet Nasjonal Samling, og vi
føler at det for hver tid som går, blir
der flere og flere, som nøye følger ut-
viklingen, søker den historiske sann-
het og får større og større forståelse
av det arbeide som ble utført med
hjertevarme av våre medlemmer land
og strand rundt i en mørk og skjeb-
netung tid.

VI forteller HISTORIEN:

9. april 1940

På Carl Johan

Carl Johan klokken 15.03. Da Leland Stowe, den amerikanske journalisten, ved 3-tiden nærmer seg Grand Hotell, er alt gjort i stand i Carl Johans gate for tyskerens inntog. Selve kjørebanelen er blottet for trafikk. På begge sider står er en masse mennesker som vil se på inn- toget.

Leland Stowe får en god plass på en av hotellets mange balkonger. Han tar frem notisboken og gjør sine notater. Hans skildring av innmarsjen ble senere offentliggjort i det store amerikanske ukebladet «Life». Leland Stowe noterer:

«Oslos hovedgate er i hele sin lengde besatt av en ventende masse på begge fortau. Jeg skulle tro at det må være noe slikt som 30 000 mennesker som vil se på tyskernes innmarsj. På hjørnet av Carl Johan står noen tyske soldater som gir anvisninger til norske politifolk...!»

Der går en bevegelse gjennom massen. Nu kommer de visst. Jo, ganske riktig. der

oppe ved oppkjørselen til det kongelige slott er det tydelig nok noe som foregår.

Leland Stowe kaster et blikk på klokken sin og skrives

«Klokken er 15.03. En kolonne svinger inn på Carl Johan og kommer langsomt nærmere. Foran 6 norske rytterkonstabler. Det minner rent om en parade på en nasjonal festdag. Nu kommer de nærmere. Like bak de beredne konstabler marsjerer en tysk general. Deretter kommer de tyske soldatene, tre i bredden. Ansikter av granitt, med oppakning og med geværer og maskingeværer over skuldrene. Marsjerer flott. De fleste stirrer rett fremover, men noen smiler også opp mot balkongen. Det hele varer 7 minutter. Kolonnen besto av to ufullstendige bataljoner som om morgenen hadde landet på flyplassen Fornebu.»

Mengden ute på gaten begynner å spre seg. Balkongene på Grand Hotell tømnes også litt etter litt for tilskuere.

ikke lang. Fra ordførerstillingen går veien til Stortinget. Der kan man bli parlamentarisk fører. Og så en vakker dag ble skogsarbeideren fra Hommelvik statsminister.

Slik ser i korte trekk Johan Nygaardsvolds livsgang ut, og den ble også hans skjebne. I virkeligheten har denne mann aldri vært politiker, og enda mindre en fanatisk tilhenger av klassekampen. En diplomat som var på gjennomreise i Oslo og hadde hatt en samtale med Nygaardsvold, lot falle følgende ytring om ham.

— Denne Nygaardsvold Deres minner meg om en pen og pyntelig gammel postmester som er gått av med pensjon.

Men nu vil Nygaardsvold ikke ha noe mere med politikken å gjøre, — han ønsker å tre tilbake.

Kong Haakon er i en kattepine, — vet ikke hva han skal gjøre. Han har en uklar forståelse av de motiver som beveger statsministeren. Kongen selv hører jo også til den art av politikere som har syslet med den som en slags hobby. Skogsarbeidere og konger har mere til felles enn mange tror.

På den annen side har kongen en viss fornemmelse av at et regjeringsskifte akkurat nu ikke nettopp er ønskelig.

Men hva skal han gjøre? Det blir nok best å spørre Hambro. Og så skjer det utrolige: Kongen drar avsted for å forhøre seg hos stortingspresidenten hva som må gjøres.

FOLK OG LAND

Ansv. redaktør og utgiver:
FINN BRUN KNUDSEN
Utkommer i Oslo
Redaksjon:
Telefon 55 76 56
Ekspedisjon og kasse:
Postboks 3214, Oslo
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96
Abonnementspriser:
Kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00 pr. halvår
Sverige, Danmark: kr. 24.00 pr. år, kr. 12.00 pr. halvår
Utlandet for øvrig: kr. 28.00 pr. år, kr. 14.00 pr. halvår
I nøytralt omslag kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00 pr. halvår
Løssalgspis: 50 øre
Annonsepris: 32 øre pr. millimeter over en spalte
Bruk postgiro nr. 16450 Sambandstrykkeriet Oslo

9. april 1940

Hambro ønsker ikke å bli forstyrret

Hamar, 9. april 1940.

I mellomtiden har Hambro oppsøkt sitt hotell. Heller ikke han har fått tid til å sove stort den siste tiden. Før han går inn på sitt værelse, gir han beskjed om at han må bli latt i fred de følgende to timer.

Han har knapt nok rukket å få teppet over seg, før det banker på døren.

— Hr. president!

Der høres en opphisset stemme innenfor.

— Men jeg har jo sagt at man skal la meg i fred!

— Det er en meget viktig sak, hr. president!

— Å blås, — la meg være i fred!

— Det er Hans Majestet Kongen og Kronprinsen som er kommet. De vil gjerne snakke med Dem, hr. president!

Hambro står opp, gjør et hurtig toalett og går ned i salongen, hvor Kongen og hans sønn venter på ham.

Selv Hambro er synlig rystet, da han får vite foranledningen til besøket. Men i motsetning til de fleste an-

dre vet Hambro bestandig straks hva han skal si.

— Regjeringsskifte? Ikke tale om! Nu mindre enn ellers! Forvirringen i landet er stor nok som den er. — Skulle vi på dette tidspunkt gi beskjed om at der er dannet ny regjering, ville forvirringen bli grenseløs. Vi har heller ikke noe organ å gjøre en slik beskjed offentlig kjent, — senderen i Hamar er altfor svak. Regjeringen Nygaardsvold har nu sittet ved roret i fem år. Hver eneste nordmann vet hvem som er medlemmer av den, det ville være uklokt å komme med nye navn nu. Senere kanskje. Men absolutt ikke nu. Det er min mening.

— Senere, fortsetter Hambro, kunne man muligens overveie å erstatte regjeringen Nygaardsvold, som er en ren arbeiderregjering, med en regjering med representanter fra alle partier.

— Meget riktig, sier kong Haakon, det samme resultat er også jeg kommet til. Man må konferere med representanter for de enkelte partier om dette spørsmål.

9. april 1940

Nygaardsvold vil abdisere

Hamar, 9. april 1940.

I den alminnelige uro og nervøsitet som hersker i byen, er det ingen som har falt på å ofre statsminister Nygaardsvold noen synderlig oppmerksomhet. Men som noe av en sensasjon kommer et rykte som skriver seg fra statsministerens nærmeste krets.

Det påstås nemlig at statsministeren overfor Kongen har uttrykt ønsket om å gå av. —

Ryktet viser seg å være i overensstemmelse med sannheten.

Statsministerens krefter er nemlig på alle måter uttømt. Men han har ikke sovet ordentlig på mange dager. Han er blitt gjennomrystet av de siste dagers hendelser, — han er helt ferdig. Den ellers så rolige og avbalanserte mann har tapt herredømmet over sine nerver.

For Nygaardsvold hadde

politikken hittil vært et interessant spill. Muligens litt opprivende nu og da, men i det store og hele et fredelig spill. Men fra de tidlige morgentimer vet Johan Nygaardsvold at det er dette spillet som kan bli dødsens alvor.

Nygaardsvold har aldri dyrket politikken av lidenskap eller noen indre trang. Han er ganske enkelt blitt drevet inn i den. I dag fyller han forresten 60 år. Opprinnelig var han skogsarbeider i Trøndelag, men utvandret på grunn av de vanskelige hjemlige forhold til Amerika. Derfra vendte han hjem og ble arbeider ved trelastlagene i Hommelviken, hvor han var født. Han hadde altså sett en del av verden, var litt av en taler og hadde et opplatt sinn for ting og forhold. Det var tilstrekkelig til at han ble medlem av kommunestyret. Fra alminnelig medlem til ordfører er veien

9. april 1940

Et dramatisk møte

Hamar, 9. april 1940.

Dette skjer da også. Enda en gang er det gamle ordtak blitt til sannhet: «Kongen regjerer, men Hambro befaler.»

I all hast blir et statsråd berammet. Møtet avholdes i et lite rom i «Festiviteten» Ved siden av regjeringsmedlemmene deltar også Kongen og Kronprinsen, president Hambro og de forskjellige partiers førere.

Hambro tar ordet;

Mine herrer, Quisling har dannet en ny regjering.

Forvirringen i værelset er ubeskrivelig.

Alle snakker i munnen på hverandre. Endog den utmattede Nygaardsvold er sprunget opp og gestikulerer som en sydending.

Den mest opphissede av alle

ver hørerøret på telefonapparatet til seg og skriker inn i det:

— La meg få Oslo, men fort! Forbindelse med politiet ja, — jeg vil snakke med politimesteren... Hallo! Er det politimesteren jeg snakker med? Justisministeren her. Vi har nettopp fått beskjed om at Quisling har dannet regjering. Det står i strid med forfatningen. Jeg pålegger Dem herved å arrestere Quisling øyeblikkelig!

Utenriksminister Koht smiler et ondskapsfullt lite smil.

Å stå her på Hamar og snakke er jo ikke så farlig. Noen dager før var det blitt fortalt en liten historie om en norsk politimann. Da de første tyske troppekip la til ved kaien i Oslo, styrtet vedkommende konstabel til telefonen

Den falske regningen

Det var på høy tid at «regningen» man vil at tidl. NS-medlemmer skal være ansvarlige for fra okkupasjonstiden kom, Ser man på den oppsatte regning vil det naturligvis springe i øynene at idrettsdepartementet skilte med det høyeste beløp. Men man glemmer å kreditere dette departementet for det beløp som inneholder utgifter med anlegg og utstyr til AT-leirene.

Jeg kjenner litt til Åstjern AT-leir som på «frigjøringsdagen» ble overtatt av de såkalte hjemmefronter. Man burde vel ha tatt en takst og fortegnelse over alt som befant seg av verdi i leiren, før man slapp tyvene innenfor portene. Anlegget og utstyret av leiren kostet noe sånt som 2—3 millioner. Det var ryddet leir i skogen og bygget om lag 15 solide hus som kunne tjene til vinterboliger. Det var bygget vannbasseng, hvorfra man fikk drikkevann til leiren. Og det var bygget både sykehus, badstu, teatersal o.s.v. Spisesalene var store og pent utstyrt med malerier på veggene. Redskapshusene inneholdt alt som kunne trenge i en leir, og soverommene for et kompani var utstyrt med senger og sengeklær til hele belegget.

og sa: — Hr. politimester, — der er kommet et skip. Skal jeg la troppene slippe i land?

Nå, det var vel bare en spøkefull anekdote. Så dum er neppe noen politimann. — Men historien om den norske justisminister er korrekt.

Nygaardsvold er det ingen som tenker på lenger. Ordet demisjon nevnes ikke mere. Av statsrådet er det blitt en diskusjonsklubb, — en oppjaget, hissig, surrende bisverm.

Hambro gjør sitt beste for å gjenopprette orden. Han snakker pent til hver enkelt, — trykker flere forsiktig ned i stolen igjen. Han skal nettopp til å si mere, da der kommer en ny avbrytelse. Det er noen som vil snakke med forsvarsminister Ljunberg i telefonen. Det er ikke mange ordene han sier, det er ikke greit å skjønne hva det dreier seg om. Men tonefallet er velendommelig, og ansiktet hans er sterkt anspant. Alle de tilstedeværende har på følelsen at det må være noe omframt.

Det blir stille i det lille rommet. Ljunberg har et stenhardts ansikt, da han omsider legger på røret og sier:

— Motoriserte tyske avdelinger er underveis til Hammar.

Men da frigjøringen kom bantet hjemmefrontfolk seg vei inn i leiren og stjal alt hva de hadde bruk for. Leiret ble formelig ribbet for verdisaker, like inntil ovner og sengeklær med dynetrekke o.s.v. Da burde jo vært holdt registrering før noen slapp inn i leirene, som man hadde mange av rundt om i landet. Først 2 år senere, mens jeg var depotsjef i leiren, kom det to mann fra et departement og holdt registrering. Jeg bemerket også overfor dem, da de kom til mitt depot, at det ikke var stort igjen av løse ting i leiren, da hjemmefrontene hadde forsynt seg med alt de hadde bruk for. Men herpå fikk jeg intet svar. Det skulle vel så være. Og en av NS-fangene anmeldte sogar bestyreren som var sjef i leiren, mens NS-folk var forlagt dit. Fangen anmeldte altså sjefen for tyveri og ulovlig elgjakt. Da det fore konkrete beviser, måtte jo politiet ta seg av anmeldelsen, og bestyreren ble «belønnet» med 45 dagers fengsel. Jeg kan tenke meg at det ble stjålet adskillig også i de andre leirene i landet, som skulle tjene som konsentrasjonsleirer for NS-medlemmer. Kvartermestrene som var i leirene mens AT hadde til huse der, kan nok gi verdifulle opplysninger herom.

Og tyskerne hadde på Kapp en velutstyrt sanitetsleir. Hva ble det ikke stjålet derfra? Meget verdifulle mikroskoper og andre lægeapparater kom i urette hender. Men det lukkes øynene for. Hvis der var blitt holdt takst over leirene ved «frigjøringen», så ville den falske regning nok blitt redusert med adskillige millioner. Men kunne det ikke gå an i «Folk og Land» å få Nygaardsvold-regjeringens regning fra London-oppholdet på bordet? — Jeg antar at det er tusener av skatteborgere i landet som gjerne ville ha spesifisert regnskap for utlendigheten. Det ble sagt at Nygaardsvold-regjeringen i London kostet skatteborgerne noe sånt som en milliard. Men kunne man ikke få spesifisert regnskap for denne tiden? Vi hadde jo intet med å fø den rømte regjering på sin selskapsreise til London.

ARGUS.

Hva er en landssvikdommer

Etter «de gode nordmenn» mening må han være heksemester.

Hvordan det?

Grunnloven sier: «Det er urett». Landssvikdommerne sier: «Det er rett». «Og de rmed», sier «de gode nordmenn», «er det ett.»

Hva er en landssvikdommer i virkeligheten?

Landssvikdommer.

“Her lades alt Haab ude“

Brev fra Danmark

Den har i Landet saa forkert benævnte «Frihedsfond» faar nu Bidrag over hele Landet — — gennem T v a n g.

Pressen har meddelt — og meddeler — hvorledes det ene Sogneraad (Byraad) efter det andet har ydet Bidrag af fra 25—500 Kr. til denne Sammenslutning af tidligere Sabotører og Snigmordere (ca. 700 Drab og Ødelæggelse af Værdier for ca. 700 000 Kr.)

Aksjon i Norge drøftet i Jalta

Under de militære forhandlinger i Jalta ble også de tyske Det var den russiske general Antonov som spurte om ikke noe kunne gjøres for å hindre forflytningen av tropper fra Norge til Danmark.

Admiral Cunningham svarte at disse troppeforflytninger foregikk pr. jernbane og bil til Oslo, og deretter over den korte sjøveien til Danmark. På grunn av minefaren var det ikke mulig å operere med større sjøstridskrefter i Skagerak og på den måten hindre fienden i å flytte troppene sine.

Feltmarskalk Brooke nevn-te at en hadde undersøkt muligheten av å foreta en aksjon til lands i Norge for på den måten å stanse forflytningen av de tyske styrker. Det viste seg imidlertid at det ikke fantes tilstrekkelige styrker til å foreta en slik aksjon uten å svekke den allierte innsatsen på vestfronten.

Martin Linge

I artikkelen Martin Linge nr. 10 var det falt ut et avsnitt. Etter raidet i Svolve skulle der stå:

Neste innsats kom 2nen juledag samme år. En britisk flåteavdeling på 8 skip med home fleet i ryggen gikk om natten inn til Måløy. Raidet skulle egentlig kamuflere et større angrep i ofoten, som imidlertid ble en flaske. Men i Måløy ble fabrikk sprengt, skip og båter senket og endel tyskere fanget eller falt. — Linge deltok der med 25 commandos, og ordføreren og NS-lagfører i Måløy ble fanget.

Martin Linge o.s.v.

Og saasom det jo er Skatteydernes Penge, som Sogneraadene flottes sig med at bevilge til en Sammenslutning, der kun er populær inden for sine egne Rækker, maa det vel, hvis Borgerraadene gør det frivilligt, betragtes som en grov Uanstændighed.

De fleste danske er jo heldigvis endnu Tilhængere af gammeldags Lov og Orden og ønsker ikke at støtte den Lovløshed og Uretfærdighed, der har gjort sig gældende her i Landet, siden man i 1945 indførte tilbagevirkende Love og Dødsstraf mod de Borge-re, der havde rettet sig efter Kongens og Regeringens Befalinger — samtidig med, at man ikke alene har ladet Tyve, Røvere og Mordere gaa fri for Straf — men endogsaa belønnet dem paa snart utallige Maader — hvad altsaa Sogneraadene nu fortsætter.

Sogneraadenes Slaviskhed overfor «Frihedsfondens» Bagmænds Paagaahen — endnu 10 Aar efter den store Skandale — varsler ikke godt for Friheden i Fremtidens Danmark, der for mange er blevet et INFERNO.

Frederik Geddebro.

VARONNKAR

får fast arbeide fra 14. april til ut mai. Nils Vigger, adr. Viggja p.å. ell. telf. 45 B, Børsa.

Gårdbrukere - Skogeiere

Er det noe De trenger av redskaper ell. maskiner, så send oss en forespørsel. Vi representerer anerkjente fabrikk og verksteder.

Lite eller stort oppdrag, vi står alltid til tjeneste.

Rimelige betalingsvilkår.

H. SNAPRUD & CO.

KONGSBERG

Biler - Maskiner
Redskaper.
Tlf. 885 - 248.

AVISEN STOPPES

i tiden fremover for dem som ikke har betalt kontingenten. Unngå stopp. Send bladpengene i dag. Bruk gironr. 16450.

De leser denne

annonsen. Andre folk gjør det også. Bruk Folk og Lands annonsespalter.

Påskeproviant

SPEKEDE FARELÅR (fenalår i alle størrelser.

SPEKET FAREPØLSE (ny type; tilsatt svsker, kvalitets-vare).

SALAMI OG RØKEFLESK. For øvrig alt i bransjen av ferske varer.

En gross og detalj.

A. L. VATLE

DALE ST:

Neste nummer av
FOLK og LAND
kommer 16. april

FOR NASJONAL FRIHET OG SOSIAL RETTFERDICHET

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger
oljet, m/ kadimerte beslag

Inneh. Alf T. Lunde

Mosseveien 8

Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

R. Gjessing

Urmaker
D r a m m e n
Tlf. 25 07

Hjelpeorganisasjonen for frontkjempere

Sekretariatet

Boks 1407, Oslo, Postgltro 180 70

Benytt

HÅNSKOMAKEREN

i Neuberggt. 15 - Oslo
hvis du vil stå på en god fot

Victoria Gjesteheim

Strandgt. 41
Telefon 497 - Egersund

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2
Telef. 44 43 33

Tannlæge

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

Annelise Parow

TANNINNSETNING

Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lademoen kirke - Voldsminde

MJØNVALD KAFE

Brandbu, Hadeland

anbefales

Se, vi går opp til Jerusalem . .

Forts. fra side 1

tar han nok den gode vilje i gjerningens sted. Og skulle vi en gang gjøre noe galt, så er det jo slik at han tilgir oss mer enn gjerne. Det koster ham i grunnen ingen ting...

På denne måten blir man sakte, men sikkert inn i fariseismen. Fariseerne kjente meget godt Guds vilje. Og dog endte de med å korsfeste hans egen sønn. Mange mennesker som stoler på egen kraft og innsikt korsfester Jesus Kristus i sitt hjerte den dag i dag. Det uhyggelige er at de ofte tror at de gjør Gud en dyrkelse med det.

Men Jesus sier at du skal elske Gud av hele ditt hjerte og av all din sjel og av all din hu og din neste som (like så mye som deg selv, så er dette ikke bare en talemåte i hans munn. Han mener det virkelig.

Du kan ikke forstå det? Du tenker at dette er jo umulig å greie. Hvem er vel fullkommen og syndfri?

Ja, hvor gjerne vil vi ikke diskutere oss bort fra Gud!

Men straks Guds Hellige And tenner den minste gnist i oss stoppes vår munn. Da vil vi ikke lenger diskutere med Gud. Men hjertet gripes av en hellig lidenskap: å kunne elske Gud! Koste hva det koster vil, måtte jeg bli fylt av denne hele og sanne kjærlighet til Gud og min neste!

Hvilke åndelige erfaringer gjør jeg da? Da må jeg med apostelen bekjenne at det gode som jeg vil, det gjør jeg ikke; men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg. — Og selv om jeg formår å gjøre det rette, så mangler det meget på det indre etiske sinnelag som Gud venter av meg. Luther sier et sted at han ikke behøver å gå lenger enn til det 1. bud i katekismen, så skjønner han at han er en fordømt og for-tapt synder og et hjelpeløst menneske.

Slik må alle de erkjenne som ved den Hellige Andes hjelp ser sitt liv i Guds dagsklare lys.

Men Jesus har ikke bare satt frem et krav om at vi skal oppfylle hans bud. Med en brennende kjærlighet har han elsket oss. Så sterk var hans kjærlighet til oss at

han tok all vår synd og skyld på seg og led døden i vårt sted. Den straff som vi hadde fortjent, den led han som ikke visste av synd. Men dermed er også skylden endegyldig sonet og vår gjeld til Gud betalt.

Jesus kunne steget ned av korset, ja han kunne tvunget sine fiender til taushet og underkastelse. Men menneskene hadde ikke blitt hjulpet med det. Syndens skyld hadde fremdeles hvilt tungt over oss og veien til himmelen hadde fremdeles vært stengt. Og Jesu Kristi kjærlighet til oss hadde vi ikke forstått noe av.

Tenk for en kjærlighet, gunst og nåde Gud har vist oss! Jesus Kristus, Guds sønn fra evighet, herrers Herre, kongers Konge, han som er gitt all makt i himmel og på jord, han som er evig ren og uskyldig, han ble menneske for vår skyld og led til slutt en gudsbespotters og forræders død for vår skyld. Han fikk lære mengdens hån og spott å kjenne. Han ble henrettet på den mest grusomme måte datiden kjente. Og allikevel var bespottelsen, urettferdigheten og den fysiske smerte ikke den verste, men gudsforlattheten. Han, Guds egen sønn, måtte inn i den atskillelse fra Gud som er syndens konsekvens og straff. Ingen av oss kan utgrunne dette mysterium. Men vi aner kanskje noe av den gru som fylte Jesus da hans sjel var bedrøvet inn til døden og svetten rant som blodsdråper til jorden under hans sjelekamp i Getsemane have hin skjærtorsdagsnatt. Allikevel tømte han lidelsens kalk til bunns.

Han er såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger; straffen lå på ham for at vi skulle få fred og ved hans sår har vi fått legedom. (Es. 53. 5).

Guddommelig kjærlighet!

Ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod har Jesus Kristus kjøpt oss til sitt evige Rike.

Å la aldri noensinne
Korsets tre meg gå av minne,
Som deg frelsens fyrste bar.
Men la kors og død og smerte
Tale, rope i mitt hjerte
Hva min frelse kostet har!

Eivind Saxlund.

Okkupasjonstida i historie- lærebøkene

Artikkelserien «Okkupasjonstida i historielærebøkene» av J. Fredrik Voss som ble offentliggjort siste høst i Folk og Land, er nå trykt i brosjyreform, forlagt av Forbundet for Sosial Oppreisning, og koster kr. 1.00 portofritt tilsendt.

Vær med å spre denne brosjyren. Send inn penger og en liste over lærere og lærerinner De vil skal lese den, og vi sender brosjyren direkte.

La flest mulig få den. Vær aktivt med i arbeidet for å spre opplysning. La Deres barns lærere få sjansen til å få vite hva som er galt i lærebøkene.

Send inn et antall adresser og de fornødne antall kroner. Vi overtar arbeidet med forsendelsene.

FORBUNDET FOR SOSIAL OPPREISNING

Postboks 3214, Oslo — Postgiro 15 028

I vår ekspedisjon arbeides det nå med å plukke ut de som ikke har betalt kontingenten for i år.

Send inn bladpengene så De unngår avbrekk i forsendelsen.

Det er av de interessante og mest verdifulle «innlegg» jeg har lest til belysning av de midler der er brukt mot oss i «dom» og omdømme.

Erling Bjørnson.

§ 104

Mere lys over rettsoppgjøret

Pris kr. 3,00 portofritt. Vennligst bruk postgiro

Forbundet for sosial Oppreisning

Postboks 3214, Oslo - Postgiro 15 028

Selges også hos Helge Johannesen, Teatergt. 6, Oslo